

Hukuk Fakültesi Dergisi
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt/Volume XXVIII Temmuz/July 2024 Sayı/No. 3

ALMAN MEDENİ KANUNU'NUN 126b PARAGRAFI ÇERÇEVESİNDE
METİN ŞEKLİ

TEXTFORM UNDER PARAGRAPH 126b OF THE GERMAN CIVIL CODE

Burcu YAĞCIOĞLU*

ÖZET

Değişen ve gelişen teknoloji sebebiyle, hukuki işlemlerin gerek kurulmasında gerek hüküm ve sonuçlarını doğurmasında, alışılmışın dışında bir şekil türünün kullanılmasının yaygınlaştığı gözlemlenmiştir. Hukukumuzda, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve bazı yönetmeliklerde, sadece “kalıcı veri saklayıcısı” kavramı ile hukuki bir zemine oturtulan bu şekil türünün hem doktrin hem de kanuni düzenleme boyutu eksiktir. Bu eksikliği gidermek amacıyla çalışmada, Alman ve İsviçre Hukuku kapsamında bir inceleme yapılmıştır. Bu incelemede, bir hukuki ilişkide tarafların beyanlarını kalıcı bir veri saklayıcısı aracılığıyla iletmelerini düzenlemiş olan Alman Medeni Kanunu § 126b ve İsviçre 2020 Borçlar Kanunu Tasarısı m.25 üzerinde durmaya değer hükümlerdir. Metin şekline ilişkin BGB § 126b hükmü, genel ve yürürlükteki bir hüküm olması sebebiyle çalışmamızın esasını teşkil edecektir. İsviçre Hukuku'ndaki düzenleme her ne kadar tasarı niteliğinde kalsa da doktrinin metin şekli kavramını benimsemesi, bazı düzenlemelerde bu şekil türüne yer verilmesi sebepleriyle İsviçre Hukuku da dikkate alınacaktır. Bu çalışma, hukukumuzda eksik olan “metin şekli” kavramını doktrine kazandırmak ve olası bir kanun çalışmasına ışık tutmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu kapsamda, özellikle Alman Hukuku bakımından

* Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı/ İZMİR, E-posta: burcu.kanatlarli@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8794-6901, DOI: 10.34246/ahbvuhfd.1447893.

- Atıf Şekli/ **Cite As:** Yağcıoğlu B, “Alman Medeni Kanunu'nun 126b Paragrafı Çerçevesinde Metin Şekli”, *AHBVÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(3), 2024, s.125-156.
- İntihal / **Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / *This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.*

bir şekil türü olarak kabul edilen metin şeklinin geçerlilik koşullarının belirlenmesi ve böylelikle diğer şekil türlerinden farklılıklarının ortaya konulmasıyla gerek tarafların menfaatine gerek hukuki ilişkilerde bundan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümüne de katkı sağlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şekil, Metin Şekli, Kalıcı Veri Saklayıcısı, Geçerlilik Şekli, İspat.

ABSTRACT

Due to changing and developing technology, it has been observed that the use of an unusual form type has become widespread both in concluding and in being effective of legal transactions. In our law, this form type whose legal basis is only 'durable medium' notion which has been settled by the consumer protection law and at some regulations is lacking in terms of both doctrine and legal basis. In order to remove this lack, an examination has been made within the German and Swiss Law in this study. In this study, § 126b of the German Civil Code (BGB) and art.25 of the Swiss Draft Code of Obligations 2020 (OR 2020) regulating the transmission of the the parties' declarations by durable medium in legal relationships are provisions that should be emphasized. The provision of BGB § 126b regarding textform shall underlie this study as it is a general provision that is being in force. Although art.25 of Swiss Draft Code of Obligations 2020 has not become a law, Swiss Law shall also be considered because doctrine has interiorized the textform notion and this form type has been settled by some special provisions. This study has been prepared to coin the textform notion that is lack in our law into the doctrine and to put a spotlight on working about probable law. In this context, by determining the validity conditions of the textform, which is accepted as a form type especially in German Law and by indicating its differences from other form types, it shall contribute to the interests of the parties and to the resolution of disputes.

Keywords: Form, Textform, Durable Medium, The Form for Validity, Evidence.

EXTENDED ABSTRACT

Due to changing and developing technology, it has been observed that the use of an unusual form type has become widespread both in concluding and in being effective of legal transactions. In our law, this form type whose legal basis is only 'durable medium' notion which has been settled by the consumer protection law and at some regulations is lacking in terms of both doctrine and legal basis.

As a result of the research in the German and Swiss Law, it has been observed that the textform has been settled as a form type in § 126b of the German Civil Code (BGB). Art.25 of the Swiss Draft Code of Obligations 2020 (OR 2020) has also regulated the textform by being inspired from the regulation in German Law. Although art.25 of Swiss Draft Code of Obligations 2020 has not become a law, in Swiss law, doctrine has interiorized the textform notion and this form type has been settled by some special provisions. In aforesaid general provisions, the elements of this form type have been

clearly stated. For this reason, the provisions and sources in both German and Swiss law have been taken into consideration in this study. The purpose of the provision in BGB § 126b on the textform varies by the type of declaration of intent. In practice, this form type is usually used for information and documentation purposes; is also rarely used for satisfaction the validity of a legal transaction. The warning, control and especially proof functions of the form are more apparent in textform for satisfaction the validity of a legal transaction than in textform for information and documentation. The textform does not substitute for the other forms (ordinary-qualified written form, official form), but the other forms substitute for the textform. The requirements for the text form are these: There should be a legible text; the text should be found in a durable medium; the text should be written by addressing oneself to addressee; the name of the declarant should be found in the text or discoverable from the durable medium; the completion of the text should be understandable by the addressee; the text should be transmitted to the addressee through the durable medium. The reading and understanding by the addressee without effort are required for a legible text. The used typefont and language in the text are important in this respect. The durable medium can be both an electronic instrument or medium and a paper. The existence of recordability, storability and reproducibility in electronic instruments/medium which are durable medium should be evaluated especially. Even if the name of the declarant is not found in the text or in the durable medium, it is sufficient if this can be understood within the framework of the legal relationship between the parties. It is important that the text is binding and complete for the completion of the text should be understandable by the addressee. For this, a supplementary statement should be added at the end of the text. In addition to the stated elements listed for the textform, it is also necessary that the text should be transmitted to the addressee through the durable medium.

The textform notion has not been explicitly used in our law. But the durable medium notion has been settled by the consumer protection law and at some regulations. The existence of the durable medium notion may be regarded as the textform's legal basis. But as for us, the textform should be found as a notion in our law and settled as a general provision as in German law. However, it is important to fill this gap and to create awareness in the doctrine because the textform has not been found as a notion in our law and has not been settled as a general provision in our legislation.

In this context, the validity conditions of this form type have been determined and this form type has been demarcated in order to reveal its differences from other types of forms. Thus, this study shall contribute to interests of the parties and to the resolution of disputes arising from legal relations. It is also expected that this study shall put a spotlight on working about probable law because an examination has been made within the scope of German and Swiss Law in this study.

GİRİŞ

Her irade, dış dünyaya belli bir şekilde aktarılır. İrade sahibi, iradesini dış dünyaya aktarıırken kural olarak şekil serbestisine sahiptir. Ancak kanunkoyucu, bazı irade açıklamaları bakımından belli bir şekil zorunluluğunu benimsemiş olabilir. Bu noktada, o irade açıklamasının veya vücut bulduğu hukuki işlemin şekle tabi olmasından söz edilir. Şekil zorunluluğunun getirilmesindeki amaç, tarafların, üçüncü kişilerin ve kamunun menfaatlerini korumaktır. Şöyle ki şekil; irade açıklamasının açıklanmasından ve hukuki işlemin yapılmasından önce, beyan sahiplerini düşünmeye sevk ederek tedbirli ve dikkatli davranmalarını sağlar; iradenin açıklanmasından sonraysa, irade açıklamasına kesinlik ve açıklık kazandırır; açıklamanın yorumunu kolaylaştırır, ispat açısından da kolaylık getirir ve güven tesis eder. İşlemin gecikmesi, zaman kaybına ve ekonomik zorluklara neden olması, uyulmaması halinde geçersizlik yaptırımıyla karşılaşılma riskleri ise şeklin sakıncalardan bazılarıdır. Faydaları göz önünde bulundurulduğunda, özellikle taraflar için oldukça önem taşıyan malvarlığı değerleriyle ilgili bazı hukuki işlemler ve irade açıklamaları bakımından, bunların geçerli sayılması için şeklin aranması kaçınılmazdır.

Hukukumuzda geçerlilik unsuru olarak kabul edilen klasik şekil türleri doktrinde genellikle, adi yazılı şekil, nitelikli yazılı şekil, resmi şekil, tescil ve ilan şeklinde başlıklandırılmaktadır¹. Doktrindeki bu sınıflandırmanın nedeni kanuni düzenlemelerde yer verilmiş olan şekil zorunluluğuna ilişkin hükümlerin varlığıdır. Ancak günümüzde, modern iletişim araçlarının veya ortamlarının hızla yayılması nedeniyle, klasik şekil türlerinin dışında yeni bir şekil türüne daha ihtiyaç bulunduğu, bu doğrultuda kanunkoyucunun yeni düzenlemeleri kabul ettiği gözlemlenmektedir. Özellikle tüketici hukuku alanında, Tüketicinin

---

¹ Bkz. Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 25. Baskı, Yetkin Yayınevi, 2020, s. 307 vd.; Kemal Oğuzman/Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt I, 16. Bası, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 140 vd.; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 21. Baskı, Turhan Kitabevi, 2017, s. 153 vd.; Haluk N. Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Bası, Beta Yayınevi, 2021, s. 125 vd.; Hüseyin Hatemi/Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, 5. Bası, Filiz Kitabevi, 2021, s. 52 vd.; Erol Cansel/Çağlar Özel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 1, 2. Bası, Seçkin Yayınevi, 2017, s. 199 vd.; O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt I, Legal Yayıncılık, 2015, s. 454 vd.; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, Yetkin Yayınevi, 2021, s. 271 vd.; Pierre Tercier/Pascal Pichonnaz/H. Murat Develioğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 2. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, 2020, s. 238 vd.; Bilgehan Çetiner/Andreas Furrer/Markus Müller Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Oniki Levha Yayıncılık, 2021, s. 151 vd.; A. Barış Özbilen, *Sözleşmelerin Şekli ve Şekil Yönünden Hükümsüzlüğü*, Oniki Levha Yayıncılık, 2016, s. 53 vd.

Korunması Hakkında Kanun'da (TKHK) ve bu kanuna bağlı olarak çıkarılan bazı yönetmeliklerde, tüketiciye yapılacak bilgilendirmelerde (TKHK m.4/I); bildirimlerde (TKHK m.52/IV); taahhütlerde (TKHK m.57/IV) belirli bir şekle uyma zorunluluğu getirilmektedir. Örnek olarak gösterilen hükümlerde, bilgilendirmenin, bildirimlerin, taahhütlerin kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla iletilmesinden söz edilmiştir. Buna göre sözü edilen irade açıklamaları için sözlü olarak açıklama yeterli görülmemiştir. Burada aranan gerekliliğin, klasik şekil kategorilerine hiç uymadığı, yeni bir şekil türü olarak kabul edilmesi gerektiği açıktır. TKHK m.3/bent f'de kalıcı veri saklayıcısı; "*tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaştırılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortam*" olarak tanımlanmıştır. İlgili düzenlemelerde, "*yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla*" ifadesinin de göz önünde bulundurulmasıyla buradaki şeklin, yazılı şekil dışında başka bir şekil olduğu da anlaşılmaktadır. Dikkat edilirse yer verilen düzenlemede, bu yeni şekil kuralıyla ilgili herhangi bir hukuki nitelendirme yapılmış değildir.

Bu yeni şekil türü, İsviçre ve Alman Hukuku'nda, "textform (metin şekli)" terminolojisiyle anılmaktadır.

Alman Hukuku'nda, Alman Medeni Kanunu'nun (BGB) genel hükümlerinde şekil türleri, yazılı şekil, elektronik şekil, metin şekli, resmi senet, noter senedi şeklinde sınıflandırılmıştır. Metin şekli (textform) BGB § 126b'nin birinci cümlesine göre, "*kanunla öngörülmüş bir metin şekli (textform) varsa, beyanda bulunan kişinin adının yer aldığı okunaklı bir açıklama, kalıcı veri saklayıcısında yapılmış olmalıdır*". Bu hükümde dikkati çeken husus, bu şekil türünde, el yazısıyla atılmış imzanın ya da güvenli elektronik imzanın bulunmasının gerekmemesidir. Ancak sözü edilen açıklama, belli özelliklere sahip olmalı ve bu açıklama kalıcı veri saklayıcısı (*dauerhaften Datenträger*) aracılığıyla iletilmelidir. Bu şekil türü, BGB'ye, 13.7.2001 tarihli "Özel Hukukun Şekil Kurallarının ve Diğer Düzenlemelerin Modern Hukuki İşlemlerle Uyumlaştırılmasına İlişkin Kanun"un (*Gesetz zur Anpassung der Formvorschriften des Privatrechts und anderer Vorschriften an den modernen Rechtsgeschäftsverkehr*) 1.8.2001 tarihinde yürürlüğe girmesiyle dahil olmuştur. Ancak, Alman Hukuku'nda BGB'deki metin şekli düzenlemesinden önce de Alman Tüketici Kredisi Kanunu (*Verbrauchercreditgesetz*) § 4'te olduğu gibi, metin şekline benzer düzenlemeler yer almaktaydı. Sözü edilen

düzenlemede, irade açıklamasının otomatik bir araç yardımıyla yapılabileceği; yine yazılı bir metnin gerekli olacağı ancak el yazısıyla atılmış bir imzanın bulunmasına gerek olmadığı belirtilmektedir. Bu düzenlemeler dağınık halde bulunduğundan, Alman kanunkoyucusu, diğer şekil türlerinde olduğu gibi konuyu genel bir düzenleme getirme yönünde bir tercihte bulunmuştur.

Metin şeklini düzenleyen BGB § 126b'de, 13 Haziran 2014 tarihinde, 20.09.2013 tarihli "Tüketici Hakları Direktiflerinin İç Hukuka Aktarılmasına ve Emlak Komisyonculuğunun Düzenlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun (*Gesetz zur Umsetzung der Verbraucherrechtrichtlinie und zur Änderung des Gesetzes zur Regelung der Wohnungsvermittlung*)" ile değişiklik yapılmıştır². Bu değişiklikte, AB Direktifi ile terminolojik olarak uyumlu hale getirilmek amacıyla, muhataba kişisel olarak yöneltilmiş bir beyanın "kalıcı veri saklayıcısında" yer verilmesinden söz edilmiş ve ilgili direktifle uyumlu bir kalıcı veri saklayıcısı tanımı yapılmıştır.

İsviçre Hukuku'nda, İsviçre Borçlar Kanunu'nun (OR) genel hükümlerinde, adi, nitelikli, resmi yazılı şekil şeklinde üçlü bir ayırım bulunmaktadır. Alman Hukuku'nda olduğu gibi, bir şekil türü olarak metin şekline ilişkin genel bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak bazı özel kanunlarda bu şekil türüne yer verildiği görülmektedir. Örneğin İsviçre Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun (*Schweizerische Zivilprozessordnung, ZPO*) 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında, yetki anlaşmasının; 358'inci maddesinin birinci fıkrasında, tahkim anlaşmasının yazılı olarak ya da metinle (*durch text*) kanıtlanabilecek başka bir şekilde yapılabileceği belirtilmiştir. Benzer düzenlemeye, İsviçre Uluslararası Özel Hukuka İlişkin Federal Kanun'un (*Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht, IPRG*) 5'inci ve 178'inci maddelerinin birinci fıkralarında da rastlanmaktadır. Yargı yetkisine ve tahkime ilişkin anlaşmaların dışında, bazı tüketici sözleşmeleri bakımından da bu şeklin uygulama alanı bulunduğu görülmektedir. Hatta OR'de, kapıdan satış ve benzeri sözleşmelerin iptali hakkındaki hükümler arasında, sağlayıcının yönlendirme yükümlülüğüyle ilgili maddede (OR Art.40d/I), sağlayıcının, yazılı olarak veya metinle kanıtlamaya olanak tanıyan başka herhangi bir

---

² Değişikliğin gerekçesi, "Tüketici Haklarına İlişkin 93/13 sayılı Konsey Direktifi ile 1999/44 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifini tadil eden ve 85/577 sayılı Konsey Direktifi ile 97/7 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifini ilga eden 25.10.2011 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2011/83 Sayılı Direktifi'nin getirmiş olduğu iç hukuku uyumlaştırma gerekliliğidir.

biçimde, cayma hakkının varlığı, caymanın ne şekilde ve hangi süre içinde yöneltilebileceği bilgilerine müşterinin dikkatini çekmek zorunda olduğu ifade edilmiştir. Kanundaki bu özel durumların haricinde, İsviçre Hukuk doktrininde de textform (metin şekli) kavramına bir şekil türü olarak yer verildiği görülmektedir. İsviçre 2020 Borçlar Kanunu Tasarısı'nın (OR 2020) 25'inci maddesinde de genel hükümler arasında, metin şekli, bir şekil türü olarak düzenlenmiştir. OR 2020'nin 25'inci maddesi şu şekildedir: “*Kanun metin şeklini öngörmüşse, beyanın kalıcı olarak kanıtlanmasını sağlayan herhangi bir yazılı ifade şekli yeterli olur.*” Ayrıca OR 2020'nin 154'üncü maddesinin ikinci fıkrasında alacağın metin şekli içinde ileri sürülmesiyle zamanaşımının kesilebileceği ve 171'inci maddesinin ikinci fıkrasında alacağının devrinin borçluya metin şekli içinde bildirilmesi gerektiği kurallarına yer verilmiştir.

Alman ve İsviçre Hukuku'ndaki gelişmeler, özellikle kanuni düzenlemeler göz önünde bulundurularak, hukukumuz bakımından da metin şekline ilişkin genel bir düzenleme yapılabileceği gibi, böyle bir düzenleme benimsenirse de en azından şekil türlerinin sınıflandırılması bakımından artık bu şekil türünün de hukukumuzda yer aldığı açıklıkla belirtilebilir. Hukukumuz bakımından, özel birtakım hükümlerle mevzuatta ve uygulamada yerini alan bu şekil türünün kavramsal olarak isimlendirilmesi ve nitelendirilmesi yanında, bu şeklin varlığından bahsedebilmek için hangi koşulların gerçekleşmiş olması gerektiğinin ve sınırların ne olduğunun ortaya konulması da gerekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma hem bu gerekliliği yerine getirmek hem de metin şekli (textform) hakkında yapılacak genel bir kanuni düzenlemeye ışık tutmak amacıyla hazırlanmıştır. Metin şeklinin Alman Hukuku'nda, bir şekil türü olarak genel hükümler arasında düzenlenmiş olması, bu şekil türünün özellikle ilgili hüküm (BGB § 126b) kapsamında ele alınmasını gerektirmiştir. Ancak İsviçre Hukuku bakımından, özel bazı hükümlerde bu şekil türünün hükme bağlanmış olması ve doktrinde de bir şekil türü olarak metin şekli kavramına yer verilmiş olması, yeri geldikçe, İsviçre Hukuku bakımından da karşılaştırmalı bir incelemeyi gerektirmiştir. Bu çerçevede hazırlanan bu çalışmada, öncelikle BGB § 126b'deki metin şekline ilişkin hükmün amacı ve uygulama alanı incelenecek; daha sonra metin şeklinin koşulları açıklanacaktır.

I. METİN ŞEKLİNE İLİŞKİN HÜKMÜN SİSTEMATİK YERİ VE UYGULAMA ALANI

Metin şekli, Alman Medeni Kanunu'nun birinci kitabının, “Hukuki İşlemler” başlıklı üçüncü bölümünün, “İrade Açıklamaları” başlıklı ikinci ayrımında 126b paragrafında “*Kanunla öngörülmüş bir metin şekli (textform)*

varsa, beyanda bulunan kişinin adının yer aldığı okunaklı bir açıklama kalıcı veri saklayıcısında (*dauerhaften Datenträger*) yapılmalıdır. Kalıcı veri saklayıcısı, muhatabın kendisine şahsen yöneltilen bir beyanı, amacına uygun bir süre boyunca erişebileceği şekilde kalıcı veri taşıyıcısı üzerinde saklamasına veya kaydetmesine ve beyanı değiştirmeden çoğaltmasına olanak tanıyan herhangi bir araç veya ortamdır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Metin şeklinin sistematik açıdan kanundaki yerinin isabetliliği, doktrinde tartışılan bir konudur. Doktrinde bir görüş, bu hükmün irade açıklamaları arasında olmasına şüpheyle yaklaşmaktadır³. Bu görüşe göre, taraflar metin şekli üzerinde bir anlaşma sağlamazlar; metin şekli, kanun gereği yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüğün tabi olduğu bir şekildir, bu sebeple ne irade açıklamalarının ne de bu açıklamalar içinde sayılan hukuki işlem benzeri fiillerin konusunu oluşturur. Aksi görüş ise, hükmün sistematik yerini göz önünde bulundurarak, metin şeklinin hukuki işlemler ve dolayısıyla irade açıklamaları hakkındaki hükümler arasında yer alması sebebiyle, bu hükmün irade açıklamaları bakımından doğrudan uygulanabilir olacağını; gerektiğinde irade açıklamalarının bir türü olan hukuki işlem benzeri fiiller bakımından da geçerli olacağını ifade etmiştir⁴. Kanaatimizce hükmün hem kanundaki sistematik yeri hem de aşağıda değinilecek metin şekline ilişkin özel hükümler göz önünde bulundurulduğunda, metin şeklinin, hukuki işlem benzeri fiiller de dahil tüm irade açıklamaları için; özellikle de hukuki işlemler için doğrudan uygulanabileceğini kabul etmek gerekir. BGB § 126b'nin lafzı göz önünde bulundurulduğunda, metin şeklinin sadece tek tarafın irade beyanına hukuki sonuç bağlandığı yani tek taraflı hukuki işlemler bakımından söz konusu olabileceği, hatta özel hükümlerin de ağırlıklı olarak bu yönde olduğu algısı oluşsa da bu, genel bir kural olarak kabul edilemez. Gerçekten aşağıda değinileceği üzere, bazı özel düzenlemelerde metin şeklinin iki tarafın irade beyanının uyuşmasını aradığı sözleşme gibi hukuki işlemlerde de öngörülmüş olması, kanaatimizi destekler niteliktedir⁵. Örneğin, Limited Şirketler Hakkında Kanun'un [*Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter*

---

³ Dorothee Einsele, “BGB § 126b”, Franz Jürgen Säcker, Roland Rixecker, Hartmut Oetker, Bettina Limperg (Ed.), *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 1*, 9. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2021, kn. 9.

⁴ Gerald Spindler, “BGB § 126b”, Gerald Spindler, Fabian Schuster (Ed.), *Recht der elektronischen Medien Kommentar*, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2019, kn. 1.

⁵ Anja Binde, “Von der Schriftform zur Textform—Was ist bei Honorarvereinbarungen zu beachten?”, *Zeitschrift für deutsches und internationales Bau- und Vergaberecht*, (4), 2021, s. 333.

Haftung (GmbHG)] § 47/III hükmünde, şirketin temsilinde yetkilendirmenin metin şekline uygun olarak yapılması gerekliliği belirtilmiştir. Bundan başka Avukatların Ücretlerine İlişkin Kanun'un [*Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte* (RVG)] § 3a/I, cümle 1 hükmünde ve 2021 tarihli Mimarlık ve Mühendislik Hizmetlerine İlişkin Ücretler Hakkında Yönetmelik'in [*Verordnung über die Honorare für Architekten- und Ingenieurleistungen* (*Honorarordnung für Architekten und Ingenieure-HOAI 2021*)] § 7/I hükmünde, avukatlık, mimarlık ve mühendislik alanlarındaki işgörmeye yönelik ücret anlaşmalarının metin şekline uygun olarak düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Sözü edilen ihtimallerde ilgili anlaşmanın meydana gelmesi için gerekli iki irade beyanının da BGB § 126b'de belirtilen kalıp içinde ileri sürülmüş olması gerekecektir.

Metin şekline ilişkin BGB § 126b hükmünün uygulanabilmesi için, kanunun açıkça o şekle uyulması gerekliliğini öngörmüş olması gerekir⁶.

Doktrinde, metin şeklinin arandığı açık bir emredici düzenleme olmasa da mesela kanunda sadece “yazılı” ifadesinin bulunduğu istisnai hallerde, normun amacı kapsamında metin şeklinin “yazılı şekil” yerini alabileceği ifade edilmiştir⁷. Aksi görüş ise, kanundaki “yazılı” ifadesinin “yazılı şekil” (BGB § 126 çerçevesinde) olarak anlaşılması gerektiğini, metin şeklinin yazılı şeklin yerine geçemeyeceğini, yazılı şekil gerekliliğinin kanunkoyucunun bilinçli bir tercihi olduğunu ileri sürmüştür⁸. Kanaatimizce, bazı hallerde kanunkoyucu açıkça metin şekli (textform) ifadesini kullanmamış olsa da ilgili hükmün amacı ve lafzı göz önünde tutularak bu şeklin yeterli olduğu sonucuna varılmalıdır. Nitekim İsviçre Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında, yetki anlaşmasına ilişkin olarak açıkça metin şeklinden söz edilmese de anlaşmanın yazılı olarak veya metinle (durch text) kanıtlamaya izin veren başka bir biçimde yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Burada kastedilen şeklin metin şekli olduğu ve bu şeklin gerekliliklerine uymanın yeterli olacağı yorumu yerinde bir sonuç olacaktır⁹.

⁶ Reinhard Nissel, *Rechtsgeschäftsmodernisierungsgesetz, 2001, Einführung zum Gesetz zur Anpassung der Formvorschriften des Privatrechts und anderer Vorschriften an den modernen Rechtsgeschäftsverkehr*, 4.2; Ulrich Preis, “BGB § 127”, Rudi Müller Glöge, Ulrich Preis, Ingrid Schmidt (Ed.), *Erfurter Kommentar zum Arbeitsrecht*, 23. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2023, kn. 30.

⁷ Preis, BGB § 127, kn. 30.

⁸ Einsele, BGB § 126b, kn. 3; Preis, BGB § 127, kn. 30.

⁹ Susan Emmenegger/Regula Kurzbein, “Art. 25”, Claire Huguenin, Reto M.Hilty (Ed.),

Alman Hukukundaki metin şekline ilişkin kanuni gerekliliğe, Alman Medeni Kanunu'nun bazı hükümlerinde ve bu kanun dışındaki başka kanunlarda yer verilmiştir. Alman Medeni Kanunu'nun işyeri dışında kurulan ve mesafeli tüketici sözleşmelerinde fesihle ilgili § 312h, taksitle tüketici satışında sözleşme içeriğinin tüketiciye bildirilmesiyle ilgili § 510/I, cümle 3, kiralananda gerçekleştirilecek esaslı onarıma dair kiracıdan istenen bilgilendirmeye ilgili § 555d/III, IV, kira sözleşmesinde kullanma giderlerinin taraflar arasında paylaşılmasıyla ilgili § 556a/II, cümle 1, kiracının takas ve alıkoyma hakkını bildirmesiyle ilgili § 556b/II, cümle 1, kira bedelinde istatistik endekslerine göre yapılacak artış bildirimisiyle ilgili § 557b/III, cümle 1, kira bedelinde emsal kiralara göre yapılacak artış bildirimisiyle ilgili § 558a/I, kiralananda gerçekleştirilen esaslı onarım sebebiyle kira bedelinde yapılacak artış bildirimisiyle ilgili § 559b/I, cümle 1, kira sözleşmesinde götürü belirlenen kullanma gideri tutarındaki değişiklik bildirimisiyle ilgili § 560/I, cümle 1 ve § 560/IV, tüketici ödünç sözleşmelerine aracılık edenin tüketiciye sözleşmenin içeriğini bildirimisiyle ilgili § 655b/I, cümle 3 hükümleri ile; Alman Ticaret Kanunu'nun (HGB) eşya taşıma sözleşmelerinde taşınacak eşyanın tehlikeli olması halinde, tehlikenin türü ve alınacak önlemlerin bildirilmesiyle ilgili § 410/I, taşınan eşyanın tesliminden sonraki zarar bildirimisiyle ilgili § 438/IV, cümle 1 ve § 455/I, cümle 2 hükümleri; yine GmbHG'nin şirketin temsilinde yetkilendirmenin metin şekline uygun olarak yapılmasıyla ilgili § 47/III, ortakların şirket toplantısı yapmalarına gerek olmaksızın metin şekline uygun olarak oy kullanmalarıyla ilgili § 48/II hükümleri; son olarak ücrete ilişkin anlaşmanın metin şekline uygun olarak yapılması gerekliliğiyle ilgili RVG § 3a/I, cümle 1 hükmü ile HOAI 2021 § 7/I hükmü metin şekline örnekler olarak gösterilebilir.

İsviçre Hukuku'nda, OR hükümlerinde metin şekline ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığını ifade etmiştik¹⁰. Ancak İsviçre hukuk doktrininde, OR dışındaki diğer kanunlarda metin şekli gerekliliği içerdiği düşünülen her bir düzenleme bakımından metin şekli teriminin münferit

---

Schweizer Obligationenrecht 2020, Schulthess Verlag, 2013, kn. 2; Christoph Müller, *Berner Kommentar, Obligationenrecht, Allgemeine Bestimmungen, Art. 1-18 OR mit allgemeiner Einleitung in das Schweizerische Obligationenrecht*, Stämpfli Verlag, 2018, Art. 11, kn. 282.

¹⁰ Ancak OR 2020 Tasarısı'nda, alacağın metin şekli içinde ileri sürülmesiyle zamanaşımının kesilebileceğiyle ilgili 154'üncü maddesinin ikinci fıkrasında ve alacağının devrinin borçluya metin şekli içinde bildirilmesi gerektiğiyle ilgili 171'inci maddesinin ikinci fıkrasında metin şekline yer verilmiştir.

olarak yorumlanması gerektiği¹¹, bazı hallerde, metin şeklinin kıyasen de uygulama alanı bulabileceği ifade edilmiştir. Özellikle, adi yazılı şekilden açıkça veya örtülü olarak feragat edildiği, beyanın kalıcı bir metin kaydına dayanabileceğinin yeterli görüldüğü; yetki anlaşmalarının metin şeklinde yapılabileceğine ilişkin ZPO Art.17/II ve IPRG Art.5/I, tahkim anlaşmalarının metin şeklinde yapılabileceğine ilişkin ZPO Art.358/I ve IPRG Art.178/I hükümleri, buna örnektir. Şöyle ki bu hükümlerde tahkim ve yetki anlaşmasının yazılı olarak ya da metinle (*durch text*) kanıtlanabilecek başka bir şekilde yapılabileceği belirtilmiştir¹². Görüldüğü üzere metin şekli; her ne kadar OR'de yer bulamamış olsa da bazı özel kanunlardaki hükümlerin varlığı sebebiyle doktrinde bir şekil türü olarak kabul edilmektedir¹³.

Metin şeklinin bir başka şeklin ikamesi olabilmesi ya da başka bir şekil türünün metin şeklinin ikamesi olabilmesi de uygulama alanı başlığı altında irdelenmesi gereken bir meseledir. Kanundaki (BGB § 126b) tanım ve aşağıda değinilecek metin şeklinin unsurları göz önünde bulundurulduğunda, her ne kadar metin şekline ilişkin hüküm emredici karakterde olsa da bu şekil türünün diğer şekil türlerine nazaran oldukça esnek koşullar gerektirdiği anlaşılmaktadır¹⁴. Bu sebeple, daha ağır koşullar arayan bir şekil türünün, mesela yazılı şeklin ya da resmi şeklin, metin şekli yerine tercih edilmesine bir engel yoktur. Kanuni şekil türlerinin en basiti olduğu için, diğer kanuni şekiller, bu şekil türünü ikame edebilir¹⁵. Ancak aksi durum açısından ikame mümkün değildir. Başka bir deyişle, yazılı şeklin ya da resmi şeklin öngörüldüğü hallerde, metin şekli şeklin amacını karşılama bakımından yeterli olmaz¹⁶.

¹¹ David Wicki-Birchler/Marko Dobec, “Unterschreiben von Verträgen im digitalen Raum”, *Aktuelle Juristische Praxis*, (3), 2023, s. 279.

¹² Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 2; Müller, OR Art. 11, kn. 282; Ali Haydar Yağcıoğlu, *Model Bir Kanun Tasarısı Niteliğindeki “İsviçre Borçlar Kanunu'nun Genel Hükümleri Hakkındaki 2020 Tasarısı (OR 2020)” Hükümlerine İlişkin Açıklamalar*, Adalet Yayınevi, 2021, s. 103.

¹³ Müller, OR Art. 11, kn. 95-110.

¹⁴ Siegbert Lammel, “BGB § 550”, Ulf. P Börstingshaus (Ed.), *Schmidt-Futterer, Mietrecht*, 15. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2022, kn. 80.

¹⁵ Müller, OR Art.11, kn. 97.

¹⁶ Heinz-Peter Mansel, “BGB § 126b”, Rolf Stürner (Ed.), *Jauernig Bürgerliches Gesetzbuch Kommentar*, 19. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2023, kn. 4; Lammel, BGB § 550, kn. 80. İsviçre Hukuku bakımından bkz. Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 15; Yağcıoğlu, s. 104.

II. METİN ŞEKLİNE İLİŞKİN HÜKMÜN AMACI

Metin şekline ilişkin BGB § 126b hükmünün amacı, ancak metin şeklinin işlevlerinin ortaya konulmasıyla açıklanabilir. Alman Hukuku'nda hukukumuzda olduğu gibi şekil serbestisi ilkesi geçerlidir; sadece kanunun öngördüğü bazı irade açıklamaları belli bir şekle tabi tutulmuştur. Alman Hukuk doktrininde, şekil zorunluluğunun, “kişinin yapılan hukuki işlemin risklerine karşı korunması (uyarı işlevi)”, “hukuki işlemin içeriğinin açıkça belirlenmesine imkân sağlanarak yaşanacak ispat zorluklarının önüne geçilmesi (ispat işlevi)”; “özellikle yetkili makamın düzenlemesinin zorunlu olduğu işlemler bakımından, uzman kişinin onayı sağlanarak işlem güvenliğinin temin edilmesi (kontrol işlevi)” şeklinde temelde üç işlevinin bulunduğu ifade edilmiştir¹⁷.

Metin şekline ilişkin BGB § 126b'deki düzenlemeden anlaşıldığı üzere, metin şekli, adi yazılı şeklin basitleştirilmiş bir halini oluşturur¹⁸. Bu şekil türünde, taraf imzalarının yer alması zorunlu bir unsur değildir; hatta bu husus, bu şekil türünün en belirgin (karakteristik) özelliğini oluşturur¹⁹. Ayrıca metin şeklinin yerine getirilmesi, resmi bir makamın katılımını gerekli kılmadığı için taraflara hiçbir mali yükümlülük oluşturmaz. Görüldüğü üzere bu şekil türü, diğer şekil türleri arasında, aşağıda daha detaylı inceleneceği üzere, daha hafif koşullara sahiptir²⁰. Dolayısıyla, metin şeklinin yukarıda belirtilen uyarı, ispat ve kontrol işlevlerini ne derecede yerine getireceği ya da getiremeyeceği irdelenmelidir²¹.

Yazılı şekilde olduğu gibi bir imzanın bulunması zorunlu olmadığı, sadece irade açıklamasında bulunan kişinin adının bulunması yeterli olduğu ve

¹⁷ Jörg Battendorf, “Elektronische Dokumente und Formqualität”, *Rheinische Notar-Zeitschrift*, (6), 2005, s. 284; Ruth Janal, “Die Errichtung und der Zugang einer Erklärung in Textform gem. § 126b BGB”, *Monatsschrift für Deutsches Recht*, 60 (7), 2006, s. 368.

¹⁸ İsviçre Hukuku bakımından bkz. Müller, OR Art. 11, kn. 96.

¹⁹ Spindler, BGB § 126b, kn.4. İsviçre Hukuku bakımından bkz. Susan Emmenegger/Regula Kurzbein, “Art. 22”, Claire Huguenin, Reto M.Hilty (Ed.), *Schweizer Obligationenrecht 2020*, Schulthess Verlag, 2013, kn. 2-3.

²⁰ Moritz W. Schmitz, *Die Digitalisierung der gesetzlichen Formen*, (Diss. Universität Passau, Juristische Fakultät), 2021, s. 93. Bazı şekil gerekliliklerinin azaltılması sebebiyle, metin şeklinin “nitelikli şekilsizlik” olarak ifade edildiği yönünde bkz. Janal, s. 368. Metin şeklinde imza unsurunun bulunmasının zorunlu olmaması sebebiyle “imzasız beyan” olarak ifade edildiği yönünde bkz. Lammel, BGB § 550, kn. 77.

²¹ Metin şeklinin sözü edilen işlevlerin hiçbirini yerine getirmedeği yönünde bkz. Battendorf, s. 368.

şeklin yerine getirilmesi taraflara mali yükümlülük doğurmadığı için, bir *uyarı işlevinin* olamayacağı düşünülse de kanun tarafından işlemin yapılmasının yine de bir şekilde bağlanmış olması ve bu konuda tarafların hukuki işlem ehliyetlerinin kısıtlanmış olması bakımlarından bir uyarı işlevinin bulunduğu söylenebilir²².

Metin şeklinde, imzanın zorunlu olmaması nedeniyle, ispat işlevinin olmayacağı düşünülebilir. Alman Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu (ZPO) § 416 uyarınca da düzenleyen tarafından imzalanmayan belgeler özel senet (Privaturkunde) niteliği taşımazlar. Bu açıdan metin şekline uyularak hazırlanmış belgeler de özel senet hükmünde ispat gücüne sahip değillerdir²³. Ancak metin şeklinin ispat işlevinin hiç olmadığını belirtmek de doğru olmaz; bunun yerine bu işlevin öncelikli olmadığı şeklinde bir kabulü benimsemek yerinde olur²⁴. Şöyle ki, metin şeklinin öngörüldüğü haller, özellikle bilgilendirme ve belgelendirme yükümlülüklerinin yerine getirilmesiyle ilgilidir, buna göre metin şeklinde, bu şekilde özel bilgilendirme ve belgelendirme işlevlerinin önem taşıdığını belirtmek gerekir. İspat işlevinin sözü edilen işlevler karşısında önemi ikincil seviyeye gerilemektedir. Bu seviyeye gerilese bile metin şeklinin ispat işlevi bulunmasına da imkân veren düzenleme ZPO § 419'dur. Bu hüküm uyarınca, üzeri çizilmiş, silinmiş, taslak mahiyetinde hazırlanmış ya da bazı eksikliklere sahip olan bir belgenin ispat değerinin ne olacağına hâkim, takdir yetkisine göre karar verecektir. Metin şekline uygun hazırlanmış bir belge de bu hüküm kapsamında değerlendirilmelidir. Bu çerçevede metin şekli, hâkimin takdirine bağlı olarak değerlendirilecek ve

²² Schmitz, s. 96-97; Thomas Liebscher, "GmbHG § 48", Wulf Goette, Holger Fleischer (Ed.), *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, (GmbHG)*, Band 2, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2023, kn. 180. Bu işlevin önemsiz seviyede olduğu yönünde bkz. Preis, BGB § 127, kn.30; Ulrich Noack, "Digitaler Rechtsverkehr: Elektronische Signatur, elektronische Form und Textform", *Deutsches Steuerrecht*, (44), 2001, s. 1896. Bu işlevin olmadığı yönünde bkz. Janal, s. 368; Einsele, BGB § 126b, kn. 1; Mansel, BGB § 126b, kn. 1; Spindler, BGB § 126b, kn. 1; Günther Nies, "Mieterhöhungsbegehren und Schriftform des § 550 BGB?", *Neue Zeitschrift für Miet- und Wohnungsrecht*, (19), 2009, s. 687; Zarife Şenocak, "Dijital İmza ve Dijital İmzanın Borçlar Kanunu Hükümleri Açısından Ele Alınması", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 50 (2), 2001, s. 115.

²³ Janal, s. 368.

²⁴ İspat işlevinin ikincil öneme sahip olduğu hakkında bkz. Holger Wendtland, "BGB § 126b", Wolfgang Hau, Roman Poseck (Ed.), *BeckOK BGB*, 67.Edition, 2023, kn. 14; Preis, BGB § 127, kn. 30; Noack, s. 1896. Bu işlevin olmadığı yönünde bkz. Nies, s. 687; Janal, s. 368; Einsele, BGB § 126b, kn. 1; Mansel, BGB § 126b, kn. 1; Spindler, BGB 126b, kn. 1; Şenocak, s. 115.

buna göre bir ispat gücüne sahip olabilecektir.

Metin şeklinde, tarafların kimliğini ve yaptıkları hukuki işlemi kontrol eden bir makam yoktur. Bu özellik, bu şekil türünde bir *kontrol işlevinin* bulunmadığı izlenimi yaratabilir. Ancak hiçbir şekle tabi olmayan bir irade açıklaması, özellikle de bir hukuki işlem göz önünde bulundurulduğunda, metin şeklinde irade beyanları en azından kaydedileceği için, önem derecesi az da olsa bir kontrol işlevinin bulunduğu söylenebilir²⁵.

Tekrar vurgulamak gerekir ki, metin şeklinin uyarı, ispat ve kontrol işlevleri öncelikli ve temel öneme sahip olmayıp, bu şeklin öncelikli işlevleri, irade beyanlarını açıklığa kavuşturarak bilgilendirme ve belgelendirmedir²⁶. Bu öncelikli işlevler, metin şeklinin sıklıkla bilgilendirme ve belgelendirme yükümlülüklerinin bulunduğu hallerde öngörülmesinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, bilgilendirme ve belgelendirme yükümlülüklerinin yerine getirilmesi, metin şekli sayesinde kalıcı veri saklayıcısıyla gerçekleştirileceğinden, aynı zamanda metin şeklinin ispat işlevi de ortaya konulmuş olacaktır. Gerçekten, mesela bilgilendirmede, sözlü bir bilgilendirmeye nazaran metin şekline uyulduğunda, bu bilgilendirme kalıcılık özelliğine kavuşmuş olacak ve kalıcı veri saklayıcısı somut bir delil olarak kullanılabilir.

Bilgilendirme ve belgelendirme yükümlülükleri yanında metin şeklinin, bazı hukuki işlemlerin, özellikle bazı sözleşmelerde uyulması gereken şekil (geçerlilik şartı şekil) olarak öngörüldüğü hükümler de bulunmaktadır. Örneğin, HOAI 2021 § 7/I'e ve RVG § 3a/I, cümle 1'e göre avukatlık, mimarlık ve mühendislik alanlarındaki işgörme edimlerine yönelik ücret anlaşmalarının metin şekline uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Geçerlilik şartı olarak metin şekline uyulmasıyla, bu şeklin uyarı, kontrol ve özellikle ispat işlevinin daha belirgin bir öneme sahip olacağı belirtilmelidir.

Metin şeklinin sözü edilen işlevleri göz önünde bulundurulduğunda,

---

²⁵ Schmitz, s.97; Preis, BGB § 127, kn. 30; Noack, s. 1896. Bu işlevin olmadığı yönünde bkz. Mansel, BGB § 126b, kn. 1; Nies, s. 687.

²⁶ Kai-Jochen Neuhaus, *Berufsunfähigkeitsversicherung*, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2020, kn. 25; Noack, s. 1896; Jarl-Hendrik Kues, "VOB/B § 1 Abs. 4", Hans Ganten, Günter Jansen, Wolfgang Voit (Ed.), *Beck'scher VOB-Kommentar, Teil B*, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2023, kn. 38. İsviçre hukuku bakımından bilgilendirme işlevi için aynı yönde bkz. Bkz. Thomas Probst, "§ 5 Konsumentenschutz durch Information und Vertragsentbindung", Helmut Heiss, Leander D. Loacker (Ed.), *Grundfragen des Konsumentenrechts*, Schulthess Verlag, 2020, kn. 5.44.

metin şekline ilişkin hükmün kabulündeki amacın, hukuki ilişkilerde, diğer şekil türlerindeki sıkı gerekliliklere nazaran kolaylık sağlamak olduğu söylenebilir. Özellikle bazı hukuki işlemler bakımından yazılı şeklin içerdiği nispeten sıkı koşullar sebebiyle, bu şekle uymak, makul olmayacak ölçüde zahmetli ya da masraflı olabilir yahut işlem hayatındaki hızlılık gereklilikleriyle uyuşmayabilir²⁷. Dolayısıyla, metin şekli; yazılı şekle tabi tutulması makul olmayan ancak şekilsizliğin (sözlülüğün) de yetersiz görülebileceği irade açıklamaları için tasarlanmıştır²⁸. Örneğin, muhatabın, hukuki bir girişimde bulunmasına neden olabilecek belirli gerçekler konusunda bilgilendirilmesi amacını taşıyan bir beyanın, okunaklı bir şekilde açıklanması gerekliliği karşısında, metnin imzalanmasının bir önemi yoktur; bilginin ona iletilmesi önem taşımaktadır. Bu bilginin kalıcı bir veri saklayıcısıyla iletilmiş olması halinde, bu ihtiyaç karşılanmış olmaktadır²⁹.

Doktrinde bazı yazarlarca, metin şeklinin ispat işlevinin olmayacağı; böyle bir şeklin metinde sonradan yapılacak değişikliklere karşı bir koruma sağlamayacağı; muhatabın fark etmesine olanak olmaksızın herkesin başkası adına e-posta gönderebileceği; böylece beyanın gerçekten ilgili kişiye ait olup olmadığının kesinlik arz etmeyeceği; sadece kaydetme açısından bir faydasının olabileceği ancak bu durumda dahi metnin tahrif edilme riskinin bulunabileceği gibi gerekçelerle amaçlanan hedeflere ulaşılamayacağı; aksine uygulamada ihtilaflara neden olacağı ileri sürülerek metin şeklinin bir şekil türü olarak kabulünde isabet olmadığı ifade edilmiştir³⁰. Kanaatimizce beyan sahibinin imza unsurunun bu şekil türünde aranmıyor olması eleştirilerin haklı olduğu izlenimini doğursa da imzanın ve başkaca ek unsurların arandığı diğer şekil türleri için de tahrifat riskinin bulunduğu ve uygulamada kötüye kullanımların önüne geçilemediği gerçeği gözden uzak tutulmamalıdır.

İsviçre Hukuk doktrininde, genel hükümlerde (OR Art.11-16) metin

²⁷ Janal, s. 368; Wendtland, BGB § 126b, kn. 1; Einsele, 126b, kn. 1.

²⁸ Mansel, BGB § 126b, kn. 1; Schmitz, s. 94. İsviçre Hukuku bakımından benzer yönde bkz. Müller, OR Art. 11, kn. 98. Bu şekil türünün, şekilsizliğe bir şekil verdiği yönündeki ifade için bkz. Mansel, BGB § 126b, kn. 1.

²⁹ Wendtland, BGB § 126b, kn. 1.

³⁰ Roman A. Mallman/Erbo D. Heinrich, "Schriftform bei Geschäften im Internet", *Zeitschrift für Rechtspolitik*, (11), 2020, s. 472. Benzer eleştiriler için bkz. Nicola Gragert/Henning Wiehe, "Das BAG im Strudel neuer Medien-Die gesetzliche Schriftform rechtsgeschäftsähnlicher Handlungen im Arbeitsrecht", *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht*, (6), 2001, s. 313; Hans Michael Malzer, "Zivilrechtliche Form und prozessuale Qualität der digitalen Signatur nach dem Signaturgesetz", *Deutsche Notar-Zeitschrift*, (2), 1998, s. 118.

şekline yer verilmemesi bir boşluk olarak değerlendirilmiş ve OR 2020 Tasarısı'nın 25'inci maddesinde bu şekle yer verilmesiyle bu boşluğun doldurulduğu belirtilmiştir³¹. Tasarıda, bu hükmün hazırlanmasında BGB § 126b'nin ilham kaynağı olduğu açıkça ifade edilmiştir³². Tasarıya ilişkin açıklamalara göre bu şekle yer verilmesindeki ilk amaç, kanuni gereklilikleri modern iletişim araçlarına uyarlamak; ikinci amaç ise, belli bir şekle uyma konusunda adi yazılı şeklin çok sıkı gereklilikler taşıdığı düşünülen beyanlar ve hukuki işlemler için tarafları veya üçüncü kişileri korumaktır³³.

III. METİN ŞEKLİNİN UNSURLARI

BGB § 126b hükmü çerçevesinde bir metin şeklinden söz edebilmek için, birtakım unsurların varlığı gereklidir. Bu unsurlar, okunaklı bir beyanı içeren metnin bulunması, metnin kalıcı bir veri saklayıcısında yer alması, metnin muhataba hitaben yazılmış olması, irade beyanı sahibinin adının metinde yer alması ya da kalıcı veri saklayıcısından anlaşılması, metnin sonlandırıldığı muhatap tarafından anlaşılır olması, metnin kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla muhataba iletilmiş olması şeklinde sıralanabilir.

Sözü edilen unsurlardan herhangi birinin eksik olması halinde, yani metin şekline uyulmaması halinde, o işlem hakkında uygulanacak yaptırımın ne olduğu işlemin türüne göre farklılık gösterebilir. Şöyle ki, metin şekli, bazen tek taraflı irade beyanına sonuç bağlanmış olan hukuki işlemler bakımından, bazen her iki tarafın irade beyanına sonuç bağlanan hukuki işlemler bakımından bazen de hukuki işlem benzeri niteliğinde sayılabilecek bir bilgilendirme yükümlülüğü bakımından öngörülmüş olabilir. Bu sebeple, her bir somut norm açısından yaptırım ayrıca değerlendirilmelidir. Örneğin bir hukuki işlemin iptaline yönelik beyan için getirilmiş metin şekline uyulmazsa, sözgelimi, metin şeklinin unsurlarından birisi eksikse ya da sözlü olarak iptal beyanında bulunulursa, hukuki sonuç tek bir tarafın irade açıklamasına bağlı olduğu için, uygulanacak yaptırım, arzu edilen hukuki sonucun doğmaması yani ilgili işlemin iptalinin gerçekleşmemesidir³⁴. Metin şekli, her iki tarafın

---

³¹ Claire Huguenin/Barbara Meise, "OR 2020: Braucht die Schweiz ein neues Vertragsrecht?– Eine Einführung", *Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht*, (4), 2015, s. 291.

³² Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 1.

³³ Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 3; Müller, OR Art. 11, kn. 283; Yağcıoğlu, s. 103.

³⁴ Heinrich Dorner, "Buch I Allgemeiner Teil", Reiner Schulze (Ed.), *Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar*, 11. Auflage, Nomos Verlag, 2022, § 126b, kn. 3.

irade beyanını da dikkate alacak şekilde, bir hukuki işlemin mesela bir sözleşmenin kurulması bakımından öngörülmüşse, bu şekle uyulmamasında uygulanacak yaptırım, ilgili hukuki işlemin kesin hükümsüz sayılmasıdır³⁵. Metin şekli, hukuki işlem benzeri niteliğindeki bilgilendirme yükümlülüğü açısından öngörülmüşse, buna uyulmamasının yaptırımı, bu yükümlülüğün yerine getirilmiş olmasına bağlanan hukuki sonucun gerçekleşmemesidir.

Metin şekli için gerekli olan unsurların sağlandığını ispat yükü, metin şekli kapsamında olan irade açıklamasından hak elde etmek isteyen kişi üzerindedir³⁶.

A. Okunaklı Bir Beyanı İçeren Metnin Bulunması

Adından da anlaşılacağı üzere, metin şekli bir metin içermelidir. Elektronik araçla veya ortamda gönderilen sesli mesajlar (telesekretere yapılan beyanlar, ses kaydı şeklinde gönderilen mesajlar), metin gerekliliğini karşılamadığı için bu kapsamda düşünölmeyecektir³⁷.

Metnin hangi özellikte olması gerektiği, BGB § 126b'de açıkça belirtilmiştir. Buna göre, metinde, okunaklı bir beyan (*eine lesbare Erklärung*) olmalıdır. Metinde yer alan beyanın okunaklı bir yazıyla kelimeler halinde ifade edilmiş olması gerekir³⁸.

Burada okunaklı bir beyandan (yazıdan) ne anlaşılması gerektiği ortaya konulmalıdır. Buna göre, metindeki beyan, muhatabın metnin kapsamını görsel tekrarlar olmaksızın kolayca anlayabildiği bir beyan olmalıdır. Bu, özellikle, elektronik araçla veya ortamda iletilen beyanlar bakımından ayrı bir önem taşır. Metinde kullanılan karakterlerin, özel bir teknik çaba olmadan anlaşılabilir nitelikte olması gerekir³⁹. Bu noktada, elektronik

³⁵ Binder, s. 334.

³⁶ Einsele, BGB § 126b, kn. 13.

³⁷ Wendtland, BGB § 126b, kn. 4; Einsele, BGB § 126b, kn. 4; Spindler, BGB § 126b, kn. 5; Mansel, BGB § 126b, kn. 2; Volker Romermann, "GmbHG § 48", Lutz Michalski, Andreas Heidinger, Stefan Leible, Jessica Schmidt (Ed.), *Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz): GmbHG, Band 2*, 4. Auflage, 2023, kn. 242. Sözlü beyanlar bakımından benzer yönde bkz. Şenocak, s. 115.

³⁸ Kai Zahrte, "Rechtliche Anforderungen an elektronische Postfachlösungen von Banken– zugleich eine Besprechung von EuGH C-375/15 (BAWAG/VKI)", *Zeitschrift für Bank- und Kapitalmarktrecht*, (7), 2017, s. 280; Wendtland, BGB § 126b, kn. 3; EINSELE, BGB § 126b, kn. 4.

³⁹ Wendtland, BGB § 126b, kn. 3.

araçta veya ortamda hazırlanan yazılar bakımından kullanılan yazı tipi önem taşır. Kullanılan yazı tipinin rahatlıkla okunması mümkün olan bir yazı tipi olması gerekir. Bununla bağlantılı olarak, harflerin anlamsız olarak bir araya getirilmesiyle oluşturulan kelimelerin bulunduğu metnin bu kapsamda olması düşünülemez⁴⁰. Kullanılan yazı tekniğinin de (el yazısıyla veya mekanik araçlarla özellikle daktiloyla, bilgisayarla yazılmış olması), karakterleri okunaklı olduğu sürece, bir önemi yoktur⁴¹.

Doktrinde aksi belirtilmedikçe bu yazının herhangi bir dilde olabileceği ifade edilmişse⁴² de, kanaatimizce muhatabın anlayacağı, bildiği bir dilin tercih edilmiş olması gerekir, aksi durum, hakkın kötüye kullanımı olarak değerlendirilebilir.

Metnin asgari içeriği, metin şeklinin gerekli olduğu hukuki işlemin türüne göre her bir somut işlem bakımından kanuni gereklilikler çerçevesinde belirlenir⁴³.

B. Metnin Kalıcı Bir Veri Saklayıcısında Yer Alması

Metin şeklinden söz edebilmek için, irade beyanı içeren metnin kalıcı bir veri saklayıcısında bulunması gereklidir.

1. Kalıcı Veri Saklayıcısı Tanımı

Kalıcı veri saklayıcısının ne anlama geldiği, BGB § 126b'de açıklanmıştır. Bu hükme göre, kalıcı veri saklayıcısı, muhatabın kendisine şahsen yöneltilen bir beyanı, amacına uygun bir süre boyunca erişebileceği şekilde kalıcı veri taşıyıcısı üzerinde saklamasına veya kaydetmesine ve beyanı değiştirmeden çoğaltmasına olanak tanıyan herhangi bir araç veya ortamdır.

25.10.2011 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2011/83 Sayılı Direktifi'nin tanımlara ilişkin 2'nci maddesinin onuncu bendinde ise kalıcı veri saklayıcısı, tüketicinin veya tacirin kendisine bireysel olarak yöneltilen

---

⁴⁰ Wendtland, BGB § 126b, kn. 3.

⁴¹ İsviçre Hukuku bakımından bkz. Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 5. Metnin, bilgisayarda bir dosya içinde yer alması halinde, bu dosyanın piyasada bulunan, kolayca ve ücretsiz olarak temin edilebilen herhangi bir yazılımla okunabilir özelliğe sahip olması gerektiği yönünde bkz. Nissel, 4.2; Preis, BGB 127, kn. 30a; Christian Armbrüster, "VVG § 7", Theo Langheid, Manfred Wandt (Ed.), *Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Band 1, § 1-99, VVG-InfoV*, 3. Auflage, C.H.Beck Verlag, 2022, kn. 105.

⁴² Wendtland, BGB § 126b, kn. 3.

⁴³ Wendtland, BGB § 126b, kn. 5.

bilgileri, amaca uygun düşecek süre boyunca ileride erişilebilir kılmak için, saklanmasını sağlayan ve saklanan bilgilerin değiştirilmeden çoğaltılmasına izin veren herhangi bir araç veya ortam olarak tanımlanmıştır.

Her iki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde, herhangi bir sınırlamaya yer verilmediği için, Alman Hukukunda kalıcı veri saklayıcısının hem bir kâğıt hem de elektronik bir araç veya ortam olması mümkündür⁴⁴. Ancak İsviçre Hukuku'nda konuyla ilgili genel bir düzenlemeye yer verilmemiş olması sebebiyle olsa gerek, bu konuda bir görüş, kalıcı veri saklayıcısının bir kâğıt ya da elektronik bir araç veya ortam olabileceğini kabul ederken⁴⁵; başka bir görüş, beyanın kalıcı kanıt özelliği taşıması gerekliliğinden hareketle, bir kâğıdın kullanılması halinde bu gerekliliğin sağlanmış olmayacağını kabul etmektedir⁴⁶. Son görüşe göre kâğıt olarak iletilen bir beyan söz konusu olursa, buna ek olarak söz konusu beyanın ayrıca, amaca uygun bir süre boyunca okunmasına, saklanabilmesine, elektronik olarak kaydedilebilmesine veya çıktı alınabilmesine imkân tanıyan bir veri taşıyıcısında da (sabit disk, CD, DVD, Blu-Ray disk, USB bellekler, bulut bilişim vb.) iletilmesi gerekir. Oysaki OR 2020 Tasarısı'nın 25'inci maddesi, metin şekli için, beyanın kalıcı olarak kanıtlanmasını sağlayan herhangi bir “yazılı ifade şekli”nin (*schriftliche Ausdrucksweise*) yeterli olacağını belirtmiştir. Dolayısıyla, İsviçre doktrininde, taslaktaki metin şekli tanımının bilinçli şekilde geniş bırakıldığı, gelecekte iletişim araçlarında yaşanacak teknik gelişmeleri de kapsayıcı olmasının istendiği belirtilmiştir⁴⁷.

Hukukumuz bakımından metin şeklinin genel bir hüküm olarak düzenlenmediğini, ancak TKHK'da ve bazı yönetmeliklerde yer verildiğini daha önce belirtmiştik. Her ne kadar, metin şekline ilişkin özel bir düzenleme

⁴⁴ Einsele, BGB § 126b kn. 4; Nissel, 4.2; Preis, BGB § 127, kn. 30a; Armbrüster, VVG § 7, kn. 105; Daniela Steinbach-Martens/Christian Prasse, “BGB § 491a”, Reiner Schulze, Herbert Grziwotz, Rudolf Lauda (Ed.), *BGB: Kommentiertes Vertrags- und Prozessformularbuch*, 4. Auflage, Nomos Verlag, 2020, kn. 3; Klaus Winkler/Joachim Teubel, “RVG § 3a Vergütungsvereinbarung”, Hans-Jochem Mayer, Ludwig Kroiß (Ed.), *Rechtsanwaltsvergütungsgesetz: RVG, Handkommentar*, 8. Auflage, Nomos Verlag, 2021, kn. 20; Lammel, BGB § 550, kn. 83; Neuhaus, kn. 28; Zahrt, s. 280; Frank Bayreuther, “Formzwang und-qual im Arbeits- bzw. Nachweisrecht”, *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht*, (10), 2023, s. 597; Binder, s. 333; Anja Steinbeck, “Die neuen Formvorschriften im BGB”, *Deutsches Steuerrecht*, (16), 2003, s. 649.

⁴⁵ Müller, OR Art. 11, kn. 105.

⁴⁶ Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 5, 6, 7.

⁴⁷ Bkz. Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 4; Müller, OR Art. 11, kn. 284; Yağcıoğlu, s. 103.

bulunmasa da kalıcı veri saklayıcısına ilişkin tanımlara rastlamak mümkündür⁴⁸. Yapılan tanımların içerikleri aynıdır. En temel tanım sayılabilecek 6502 sayılı TKHK m.3/bent f'ye göre kalıcı veri saklayıcısı: “Tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaştırılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı ifade eder.” Tanımda her ne kadar BGB'den farklı şekilde örnekseyici olarak; elektronik araçlar veya ortamlar sayılmış olsa da bu tanımın sonundaki “benzeri her türlü araç veya ortam”dan söz edilmiş olması, hukukumuz bakımından da kalıcı verici saklayıcısının kâğıt ya da elektronik bir araç veya ortam olabileceği anlaşılmaktadır.

BGB'de, kalıcı veri saklayıcısına ilişkin örnekseyici bir sayımın yapılmamış olması karşısında, doktrin bu eksikliği kalıcı veri saklayıcısını geniş şekilde örneklendirerek giderme yoluna gitmektedir: kalıcı veri saklayıcısı, hem fotokopi, faks, telgraf, teleks gibi bir kâğıt hem de CD-ROM, DVD, harici sabit disk, USB bellek, bilgisayar faksı, e-posta, SMS, hafıza kartları gibi elektronik araçlar ve ortamlar olabilir⁴⁹. Ayrıca günümüzde çok kullanılan whatsapp mesajı da bu kapsamda kabul edilmektedir⁵⁰.

2. Kalıcı Veri Saklayıcısının Özellikleri

BGB § 126b'deki kalıcı veri saklayıcısı tanımından anlaşıldığı üzere, kalıcı veri saklayıcısının, muhataba yöneltilen irade açıklamasının, amaca uygun düşecek süre boyunca ileride erişilebilir kılmak için kaydedilmesine,

⁴⁸ Bu tanımların yer aldığı düzenlemeler için bkz. 6502 sayılı TKHK (m.3/b.f); Paket Tur Sözleşmeleri Yönetmeliği (m.4/b.c), RG:14.01.2015, 29236; Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetler ve Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik (m.4/b.d), RG:16.06.2021, 31513; Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik (m.4/b.c), RG:14.02.2020, 31039; Konut Finansmanı Sözleşmeleri Yönetmeliği (m.4/b.f), RG:28.05.2015, 29369; Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği (m.4/b.f), RG:22.05.2015, 29363; Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliği (m.4/b.e), RG:24.01.2015, 29246; Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik (m.4/b.ç), RG:14.01.2015, 29236; İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmeler Yönetmeliği (m.4/b.e), RG:14.01.2015, 29236; Devre Tatil ve Uzun Süreli Tatil Hizmeti Sözleşmeleri Yönetmeliği (m.4/b.e), RG:14.01.2015, 29236; Ön Ödemeli Konut Satışları Hakkında Yönetmelik (m.4/b.ç), RG:27.11.2014, 29188; Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği (m.4/b.c), RG:27.11.2014, 29188.

⁴⁹ Mansel, BGB § 126b, kn. 2; Dorner, BGB § 126b, kn. 4; Zahrte, s. 280.

⁵⁰ Hauke Schäfer, “Vereinsrecht: Einladung zur Mitgliederversammlung per WhatsApp”, *Neue Juristische Online-Zeitschrift*, (45), 2023, s. 1378.

saklanması ve değiştirmeden çoğaltılmasına olanak tanıyan bir araç veya ortam olması gerekmektedir.

a. Kaydedilebilirlik

Kalıcı veri saklayıcısı, muhatap tarafından kaydedilebilmelidir. Bir kâğıdın ve DVD, CD, USB bellek, harici hafıza kartları gibi bazı elektronik araçların bu özelliği taşıdığı açıktır. E-posta, SMS gibi elektronik bir ortam söz konusu olduğunda da bu özelliğin bulunduğu belirtilmelidir. E-postada muhatabın kendi özel kullanıcı adı ve şifresiyle giriş yaptığı hesap, SMS’te ise kullanılan cihaz depolama alanına sahiptir. Buna karşılık yine bir elektronik ortam olarak düşünülebilecek bir web sitesi açısından bu özelliğin olmadığı belirtilmelidir. Nitekim bir web sitesinde yer alan irade açıklamasının, sahibince her zaman değiştirilme ihtimali mevcuttur. Bu özelliğin bulunmaması aynı zamanda saklanabilirlik özelliğinin eksikliğini de beraberinde getirmektedir. Ancak bir web sitesi, muhataba, kendi kullanıcı adı ve şifresiyle giriş yaptığı bir hesap ve depolama alanı tanımlamışsa, kişisel olarak erişebileceği şekilde çıktı alma yahut kendi sabit diskine kaydetme imkânı sağlamışsa, bu özelliğin varlığı kabul edilebilir⁵¹. Örneğin bir alışveriş sitesi, müşterilerine üyelik hesabı tanımlamışsa ve bu hesapta yer alan bilgilendirmeye, sipariş iptaline yönelik irade açıklamalarına müşteri her zaman erişebiliyorsa durum böyledir.

b. Saklanabilirlik

Veri taşıyıcısı, muhataba beyana kalıcı olarak erişme imkânı veren, saklanabilirlik özelliğine sahip bir araç veya ortam olmalıdır⁵². Saklanabilirlik, kaydedilen bir verinin sürekli olarak muhafaza edilmesi anlamına gelir. Beyanın bir kâğıt üstünde ya da elektronik bir araçta yahut ortamda iletilmiş olması, bu özellik bakımından fark oluşturmaz. Önemli olan metnin kalıcı olarak saklanmasını sağlayan bir araç veya ortamda bulunmasıdır⁵³. Örneğin, sosyal medya hesapları gibi ortamlarda oluşturulan ve iletilen mesajlar saklanabilirlik

⁵¹ Peter Thalmeir, “Kunden-Online-Postfächer: Zugang von Willenserklärungen und Textform”, *Neue Juristische Wochenschrift*, (1/2), 2011, s. 18; Jochen Lehmann/Sören Rettig, “Rechtliche Vorgaben für Kunden-Online-Postfächer”, *Neue Juristische Wochenschrift*, (9), 2020, s. 570; Wendtland, BGB § 126b, kn. 9; Einsele, BGB § 126b, kn. 5, 6, 11; Spindler, BGB § 126b, kn. 6; Mansel, § BGB 126b, kn. 2; Dorner, BGB § 126b, kn. 4; Preis, BGB § 127, kn. 30b; Armbrüster, VVG § 7, kn. 106a; Neuhaus, kn. 28; Zahrt, s. 280.

⁵² Lehmann/Rettig, s. 570; Wendtland, BGB § 126b, kn. 8.

⁵³ Wendtland, BGB § 126b, kn. 4, 8; Spindler, BGB § 126b, kn. 5.

özelliklerine sahip olmasından dolayı burada sayılabilir⁵⁴. Ayrıca saklamanın elektronik bir cihazın belleğinde (bilgisayarda, harici bellekte) gerçekleşmesi yanında; örneğin e-posta, sosyal medya yahut web sitesi üyeliği hesaplarında olduğu gibi muhatabın kendi kullanıcı adı ve şifresiyle giriş yaptığı hesapta da gerçekleşmesi yeterlidir. Nitekim bu sonuç, 2011/83 sayılı AB Direktifi'nin kalıcı veri saklayıcısı tanımıyla da uyum içindedir⁵⁵.

BGB § 126b'de belirtildiği üzere, saklama süresi, muhatabın amacına uygun bir süre boyunca erişebileceği kadar olmalıdır. Burada amaca uygun süre deyimi, taraflar arasındaki hukuki ilişki ve süresi dikkate alınarak somut olayın özellikleri çerçevesinde belirlenmelidir. Bu noktada muhatabın itiraz hakkının da olabileceği değerlendirilerek söz konusu işlem tamamlanmaya kadar geçecek süre dikkate alınmalıdır⁵⁶. Kaydetmenin ya da saklamanın değişime imkân vermeyecek şekilde gerçekleşmesi gerektiği de ifade edilmelidir⁵⁷.

c. Çoğaltılabilirlik

Bu özelliğe sahip olma özellikle elektronik araçla veya ortamda gönderilen metinler bakımından önem arz etmektedir. Dolayısıyla gönderilen metnin sadece ekranda okunması yeterli olmamalı, muhatap tarafından çoğaltılabilir özelliğe de sahip olmalıdır. Buradaki çoğaltılabilirlik, metni hiçbir değişikliğe uğratmadan⁵⁸, yazılı olarak çıktısının alınabilirliği ya da

---

⁵⁴ OLG München (15.Zivilsenat), Hinweisbeschluss vom 18.09.2014-15 U 3046/14 Rae, BeckRS 2014, 18401; OLG Schleswig, Beschluss vom 25.01.2012-2 W 57/11, BeckRS 2012, 9116, (beckonline, 24.11.2023); Ulrich Preis/Katharina Schwarz, "Reform des Teilzeitarbeitsrechts", *Neue Juristische Wochenschrift*, (51), 2018, s. 3675; Wendtland, BGB § 126b, kn. 8. Doktrinde, manyetik veri taşıyıcıları (sabit diskler, çıkarılabilir diskler ve disketler), optik veri taşıyıcıları (CD-ROM ve DVD), manyeto-optik veri taşıyıcıları (MOD) veya flash bellek çipleri (örneğin USB bellek) bakımından saklanabilirlik özelliğinin bulunduğu; ancak ancak sabit sürücü önbelleği (disk önbelleği) veya ana bellek (RAM) bakımından bu özelliğin bulunmadığı belirtilmektedir. Bkz. Spindler, BGB § 126b, kn. 5.

⁵⁵ Spindler, BGB § 126b, kn. 5.

⁵⁶ Wendtland, BGB § 126b, kn. 12; Spindler, BGB § 126b, kn. 5; Dorner, BGB § 126b, kn. 4; Schmitz, s. 95; Lehmann/Rettig, s. 570. İsviçre hukuku bakımından aynı yönde bkz. Müller, OR Art. 11, kn. 108.

⁵⁷ BGH, Urteil vom 15.5.2014—III ZR 368/13, *Neue Juristische Wochenschrift*, (39) 2014, s. 2858; Wendtland, BGB § 126b, kn. 8; Schmitz, s. 94-95. İsviçre Hukuku bakımından aynı yönde bkz. Müller, OR Art. 11, kn. 105-106, 109.

⁵⁸ BGH, Urteil vom 15.5.2014—III ZR 368/13, *Neue Juristische Wochenschrift*, (39) 2014, s. 2858; Wendtland, BGB § 126b, kn. 8; Schmitz, s. 94-95. İsviçre Hukuku bakımından aynı yönde bkz. Müller, OR Art. 11, kn. 109. İsviçre Hukuku yönünden bir görüş, metnin

başkasına iletilebilirliği olarak anlaşılmalıdır⁵⁹. Özellikle elektronik ortamda gönderilen bir e-postanın ya da mobil mesajların bu özelliği taşıdığı açıktır⁶⁰.

Metnin fiziki olarak çıktısının alınmış olması ya da başkasına iletilmiş olması gerekli olmayıp, bu özelliğe imkân verecek şekilde kaydedilmiş ve saklanmış olması yeterlidir⁶¹.

C. Metinde Muhatabın Adının Yer Alması

BGB § 126b'nin ikinci cümlesinin birinci bendinde, muhataba şahsen yöneltilen bir beyandan söz edilmektedir⁶². Dolayısıyla, metinde muhatabın adının bulunması gereklidir⁶³. Doktrinde bir görüşe göre, beyanın; muhataba her zaman kişisel olarak hitap edilmiş olması şart değildir, ona yöneltilmiş olduğunun anlaşılabilir olması da yeterlidir⁶⁴.

D. Beyan Sahibinin Adının Metinde Yer Alması ya da Kalıcı Veri Saklayıcısından Anlaşılması

BGB § 126b'nin ikinci cümlesine göre, beyanda bulunan⁶⁵ kişinin adının yer aldığı okunaklı bir açıklama bulunmalıdır. Bu gereklilik, beyanın kimden geldiğinin tespit edilmesi bakımından önemlidir. Yazılı şekilde, imza zorunluluğuyla sağlanan bu gereklilik; metin şeklinde, sadece beyanda

---

değiştirilememe özelliğine sahip olmasının gerekli olmadığını; buradaki tek gerekliliğin kalıcı kanıt olduğunu, bu sebeple elektronik olarak gönderilen bir Word belgesinin de bu şartı sağlayacağını; zira bir kâğıt çıktının dahi çok çaba sarf etmeden mevcut teknik olanaklar çerçevesinde kolaylıkla değiştirilebileceğini ifade ederek aksi yönde görüş bildirmiştir. Bkz. Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 9; Yağcıoğlu, s. 104.

⁵⁹ Wendtland, BGB § 126b, kn. 4.

⁶⁰ David Poguntke/Martin von Villiez, "Digitale Dokumente und elektronischer Rechtsverkehr im Arbeitsrecht", *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht*, (16), 2019, s. 1098; Zahrte, s. 281; Wendtland, BGB § 126b, kn. 9; Dorner, BGB § 126b, kn. 4.

⁶¹ Wendtland, BGB § 126b, kn. 9; Spindler, BGB § 126b, kn. 5; Schmitz, s. 94, 95; Steinbach-Martens/Prasse, BGB § 491a, kn. 3; Winkler/Teubel, RVG § 3a, kn. 20, 21; Zahrte, s. 280; Gragert/Wiehe, s.313. İsviçre Hukuku bakımından aynı yönde bkz. Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 7.

⁶² Bu ifadenin eleştirisi için bkz. Einsele, BGB § 126b, kn. 5.

⁶³ İsviçre Hukuku bakımından bkz. Bkz. Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 10; Müller, OR Art. 11, kn. 110.

⁶⁴ Wendtland, BGB § 126b, kn. 10.

⁶⁵ Her ne kadar BGB § 126b'de "açıklayan (beyanda bulunan) (*der Erklärender*)" ifadesi kullanılmışsa da bu ifade, BGB 126a/1 ve 126a/1'deki "düzenleyen (*die Aussteller*)" ifadesi ile eşit tutulmalıdır. Bkz. Einsele, BGB § 126b, kn. 7; Schmitz, s. 95.

bulunanın adının bulunması zorunluluğuyla karşılanmaktadır⁶⁶. Beyanda bulunan kişinin adı, metnin sonunda yer alabileceği gibi; içeriğinde veya üst kısmında da yer alabilir. Örneğin; antetli bir kağıtla gönderilen metinde beyan sahibinin adı üst kısımda gösterilmiş olabilir⁶⁷.

BGB § 126b'deki bu gereklilik, açıkça isim yer almasa da tarafların arasındaki ilişki çerçevesinde metnin kim tarafından gönderildiğinin açık bir şekilde anlaşıldığı hallerde de sağlanmış olacaktır⁶⁸. Özellikle, taraflar arasındaki ilişkide beyanda bulunanı tanımlayan bir ifade mevcutsa, örneğin, bir kira ilişkisi çerçevesinde gönderilen bir metinde, gönderenin kendisini ev sahibi (kiralayan) olarak tanıttığı haller böyledir⁶⁹. Bu bağlamda beyanda bulunanın sadece adını belirtip soyadını yazmamış olması da kanaatimizce yeterlidir.

Beyanda bulunan kişinin adının metnin içeriğinde yer almadığı ancak kalıcı veri saklayıcısından onun tarafından gönderildiğinin açıkça anlaşıldığı hallerde de bu gerekliliğin sağlandığı kabul edilmelidir. Örneğin, bir e-posta veya SMS gibi elektronik ortamla ya da USB bellek, CD gibi elektronik araçla bir beyanın ulaştırıldığı hallerde, e-posta adresi veya dosya adı gibi verilerle beyan sahibinin adı kalıcı veri saklayıcısından kolaylıkla anlaşılabilirse, durum böyledir⁷⁰.

Tüzel kişiler söz konusu olduğunda, metni oluşturan ya da imzaya yetkili kimsenin adının bulunması gerekli olmayıp, sadece tüzel kişinin adının bulunması yeterlidir⁷¹.

---

⁶⁶ Einsele, BGB § 126b, kn. 7; Spindler, BGB § 126b, kn. 8. İsmi yerine okunaklı bir imzanın bulunmasının da yeterli olduğu yönünde bkz. Spindler, BGB § 126b, kn. 8; Steinbach-Martens/Prasse, BGB § 491a, kn. 3; Winkler/Teubel, RVG § 3a, kn. 23. İsviçre Hukuku bakımından, OR 2020'de bu şartın ilgili hükümde belirtilmemiş olmasına rağmen, gerekli bir şart olacağı doktrinde ifade edilmiştir. Bkz. Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art.25, kn. 10.

⁶⁷ Poguntke/Villiez, s. 1098; Wendtland, BGB § 126b, kn. 6; Spindler, BGB § 126b, kn. 8; Steinbach-Martens/Prasse, BGB § 491a, kn. 3; Winkler/Teubel, RVG § 3a, kn. 23.

⁶⁸ Poguntke/Villiez, s. 1098; Wendtland, BGB § 126b, kn. 6; Spindler, BGB § 126b, kn. 8; Schmitz, s. 95.

⁶⁹ Wendtland, BGB § 126b, kn. 6; Spindler, BGB § 126b, kn. 8; Mansel, BGB § 126b, kn. 2.

⁷⁰ Poguntke/Villiez, s. 1098; Wendtland, BGB § 126b, kn. 6; Spindler, BGB § 126b, kn. 8.

⁷¹ BGH, Urteil vom 7.7.2010-VIII ZR 321/09(LG Itzehoe), *Neue Juristische Wochenschrift*, (40) 2010, s.2946; Wendtland, BGB § 126b, kn. 6; Spindler, BGB § 126b, kn. 8.

E. Metnin Tamamlanmış Olduğunun Muhatap Tarafından Anlaşılabilir Olması

Metin şeklinin işlevini yerine getirebilmesi, ancak metnin tamamlanmış yani metindeki beyanın bağlayıcı ve eksiksiz olduğunun muhatap tarafından anlaşılabilir olmasıyla mümkündür⁷². 13.6.2014 tarihli değişiklikten önce BGB § 126b’da bu unsura açıkça yer verilmişti. Son halinde yer almasa da bu unsurun, metin şeklinin doğasında bulunması gereken bir unsur olduğu kabul edilmektedir⁷³.

Yazılı şekilde imza ile sağlanabilen tamamlanma olgusu, metin şeklinde metnin sonuna yazılan adla; tarihle; selam, saygı, iyi dilek ifadesiyle ya da son ifadesiyle gerçekleştirilebilir. Hatta taranmış bir imzaya yer verilmesiyle de bu gereklilik sağlanabilir⁷⁴. Sözelimi metnin e-posta eki niteliğindeki bir Word belgesinde yer alması ancak belge içeriğinde tamamlandığına yönelik bir ifadeye veya işarete yer verilmemesi ihtimalinde, o metnin tamamlanmamış sayılması gerekir⁷⁵.

F. Metnin Kalıcı Veri Saklayıcısı Aracılığıyla Muhataba İletilmiş Olması

Metin şeklinin yukarıda sayılan unsurlara sahip olarak hazırlanmış olması, bu şeklin yerine getirilmiş olması için yeterli değildir; ayrıca metnin kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla muhabata iletilmiş olması da gereklidir⁷⁶. Metin şeklinin öngörülmüş olduğu tüm düzenlemeler göz önünde tutulduğunda, bu şeklin amacını yerine getirebilmesi, metnin muhabata iletilmiş olmasını gerekli kılar⁷⁷. Beyan sahibi metni, e-posta veya SMS gibi elektronik ortam aracılığıyla ulaştırdığı takdirde, bu konuda aksine bir bildirim almadığı sürece, muhabata iletme gerçekleşmiş sayılır. Gerçekte bağlantı sorunları veya teknik bir sorun nedeniyle metnin muhabata iletilmemiş olması ihtimalinde, bu

⁷² Einsele, BGB § 126b, kn. 8; Nissel, 4.2; Mansel, BGB § 126b, kn. 2.

⁷³ Mansel, BGB § 126b, kn. 2; Binder, s. 333; Schmitz s. 96.

⁷⁴ Spindler, BGB § 126b, kn. 9; Preis, BGB § 127, kn. 30a; Winkler/Teubel, RVG § 3a, kn. 24; Lammel, BGB § 550, kn. 87; Hans-Joachim Musielaks, “Vertragsfreiheit und ihre Grenzen”, *Juristische Schulung*, (10), 2017, s. 953; Binder, s. 334; Steinbeck, s. 650; Noack, s. 1897. İsviçre Hukuku bakımından aynı yönde bkz. Emmenegger/Kurzbein, OR 2020, Art. 25, kn. 11; Yağcıoğlu, s. 104.

⁷⁵ Mansel, BGB § 126b, kn. 2.

⁷⁶ Einsele, BGB § 126b, kn. 11; Mansel, BGB § 126b, kn. 3.

⁷⁷ Wendtland, BGB § 126b, kn. 13.

unsuru yerine getirdiğini ispat yükü beyan sahibi üzerinde olmalıdır⁷⁸. Bu konuda ispat sorununu aşabilmek adına, özellikle elektronik ortamda iletilen metinler için, onay veya teyit taleplerinin istenmesi tavsiye edilmektedir⁷⁹.

SONUÇ

Teknolojiyle beraber gelişen ve değişen alışkanlıklar ve yaşam tarzı hukukun da değişmesine ve gelişmesine neden olmaktadır. Günümüzde, iletişimde kullanılan araçların artması ve çeşitlenmesi, hukuki ilişkileri de etkilemiş; hız, zaman ve dijitalleşme gibi unsurlar ön plana çıkmıştır. Özellikle, bir hukuki işlemin yapılması ve bir irade beyanın açıklanması alışılmışın dışındaki şekillerde vücut bulmaya başlamıştır. Hukukun bu gelişime ve değişime kayıtsız kalması beklenemez. Nitekim BGB § 126b hükmü, bu değişime kayıtsız kalmayarak, klasik şekil türleri yanında yeni bir şekil türü olarak metin şekline (textform) yer vermiştir. Bu düzenleme öncesinde özel hükümlerde yer alan metin şeklinin, genel bir hüküm olarak düzenlenmiş olması, İsviçre Hukuku bakımından da etkili olmuş, OR 2020 Tasarısı'nın 25'inci maddesinde yerini almıştır. Her ne kadar İsviçre'de yürürlükteki OR'de metin şekline ilişkin genel bir düzenleme olmasa da bu şekil türünün hem özel düzenlemelerde yer bulduğu hem de doktrin tarafından yeni bir şekil türü olarak benimsendiği görülmektedir.

Hukukumuz bakımından ise açıkça metin şekli ifadesi kullanılırsa da TKHK'da ve bazı yönetmeliklerde "kalıcı veri saklayıcısı" kavramıyla bütünleşik şekilde bu şekil türünün ele alındığı gözlemlenmektedir. Bu hükümler karşısında, doktrinde, şekil türleri arasında sayılmasa da metin şeklinin hukukumuzda da yer bulduğu belirtilmelidir. Ancak Alman Hukukunda olduğu gibi hukukumuzda konuyla ilgili genel bir düzenlemenin olmaması ve "metin şekli" terimine yer verilmemesi karşısında, bu boşluğu doldurmak ve doktrinde bir farkındalık oluşturmak önem taşımaktadır. Bunun için metin şeklinin, özellikle Alman ve İsviçre Hukuku temelli olarak incelenmesi, hukukumuz açısından gelecekte gerçekleştirilecek olası kanun değişikliğine de ışık tutacaktır.

Metin şekline ilişkin BGB § 126b hükmünün amacı, metnin içerdiği irade açıklamasının türüne göre farklılık göstermektedir. Uygulamada bu şekil türüne, bilgilendirme ve belgelendirme amacıyla; istisnai de olsa bir

---

⁷⁸ Einsele, BGB § 126b, kn. 11.

⁷⁹ Einsele, BGB § 126b, kn. 13; Mansel, BGB § 126b, kn. 3; Lammel, BGB § 550, kn. 89.

hukuki işlemin geçerlilik şartını karşılama amacı çerçevesinde yer verildiği söylenebilir. Şeklin uyarı, kontrol ve özellikle ispat işlevleri, bilgilendirme ve belgelendirme amaçlarına nazaran geçerlilik şartı olarak metin şeklinin öngörülmesi ihtimalinde daha belirgindir. Metin şekli, diğer şekilleri (adinitelikli yazılı şekil, resmi şekil) ikame edemezken; diğer şekiller, metin şeklini ikame edebilir.

Metin şeklinden söz edebilmek için; okunaklı bir metnin varlığı, metnin kalıcı veri saklayıcısında yer alması, metnin muhataba hitaben yazılmış olması, beyan sahibinin adının metinde yer alması ya da kalıcı veri saklayıcısından anlaşılabilir olması, metnin tamamlanmış olduğunun muhatap tarafından anlaşılabilir olması, metnin kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla muhataba iletilmiş olması gereklidir. Okunaklı bir metin için, muhatap tarafından çaba sarf etmeden okunabilme ve anlaşılabilme gerekir; kullanılan yazı tipi ve dil bu noktada önem taşır. Kalıcı veri saklayıcısı, elektronik bir araç veya ortam olabileceği gibi kâğıt da olabilir. Kalıcı veri saklayıcısı olan elektronik araçlarda veya ortamlarda, kaydedilebilirlik, saklanabilirlik ve çoğaltılabilirlik özelliklerinin var olup olmadığı ayrıca değerlendirilmelidir. Metnin şahsen muhataba yöneltilmiş olması gerekir. Metinde veya kalıcı veri saklayıcısında beyan sahibinin adına açıkça yer verilmemiş olsa da mevcut hukuki ilişkisi çerçevesinde bu anlaşılabiliriyorsa yeterlidir. Beyanın tamamlanmış olduğunun muhatap tarafından anlaşılabilmesi için, metnin bağlayıcı ve eksiksiz olması önemlidir, bunun için metnin sonuna tamamlayıcı bir ifade eklenmelidir. Metin şekli için sayılan unsurlar yanında ayrıca metnin kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla muhataba iletilmiş olması unsurunun gerçekleşmesi de gereklidir.

KAYNAKÇA

- Antalya O G, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I*, Legal Yayıncılık 2015.
- Armbrüster C, “VVG § 7”, Theo Langheid, Manfred Wandt (Ed.), *Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Band 1, §§ 1-99, VVG-InfoV*, 3. Auflage, C.H.Beck Verlag 2022.
- Battendorf J, “Elektronische Dokumente und Formqualität”, *Rheinische Notar-Zeitschrift*, (6), 2005, s. 277-294.
- Bayreuther F, “Formzwang und-qual im Arbeits- bzw. Nachweisrecht”, *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht*, (10), 2023, s. 593-599.
- BinderA, “VonderSchriftformzurTextform–WasistbeiHonorarvereinbarungen zu beachten?”, *Zeitschrift für deutsches und internationales Bau-und Vergaberecht*, (4), 2021, s. 332-334.
- Cansel E/Özel Ç, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I*, 2. Bası, Seçkin Yayınevi 2017.
- Çetiner B/Furrer A/Müller Chen M, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Oniki Levha Yayıncılık 2021.
- Dorner H, “Buch 1 Allgemeiner Teil”, Reiner Schulze (Ed.), *Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar*, 11. Auflage, Nomos Verlag 2022.
- Einsele D, “BGB § 126b”, Franz Jürgen Säcker, Roland Rixecker, Hartmut Oetker, Bettina Limperg (Ed.), *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 1*, 9. Auflage C.H.Beck Verlag 2021.
- Emmenegger S/Kurzbein R, “Art.22”, Claire Huguenin, Reto M.Hilty (Ed.), *Schweizer Obligationenrecht 2020*, Schulthess Verlag 2013, (OR 2020, Art. 22).
- Emmenegger S/Kurzbein R, “Art.25”, Claire Huguenin, Reto M.Hilty (Ed.), *Schweizer Obligationenrecht 2020*, Schulthess Verlag 2013, (OR 2020, Art. 25).
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 25. Baskı, Yetkin Yayınevi 2020.
- Gragert N/Wiehe H, “Das BAG im Strudel neuer Medien-Die gesetzliche

Schriftform rechtsgeschäftsähnlicher Handlungen im Arbeitsrecht”,
Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht, (6), 2001, s. 311-314.

Gümüş M A, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, Yetkin Yayınevi 2021.

Hatemi H/Gökyayla E, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, 5. Bası, Filiz Kitabevi
2021.

Huguenin C/Meise B, “OR 2020: Braucht die Schweiz ein neues Vertragsrecht?–
Eine Einführung”, *Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts-und
Finanzmarktrecht*, (4), 2015, s. 280-300.

Janal R, “Die Errichtung und der Zugang einer Erklärung in Textform gem. §
126b BGB”, *Monatsschrift für Deutsches Recht*, 60 (7), 2006, s. 368-
373.

Kılıçoğlu A M, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 21. Baskı, Turhan Kitabevi
2017.

Kues J H, “VOB/B § 1 Abs.4”, Hans Ganten, Günter Jansen, Wolfgang Voit
(Ed.), *Beck'scher VOB-Kommentar, Teil B*, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag
2023.

Lammel S, “BGB § 550”, Ulf. P Börstingshaus (Ed.), *Schmidt-Futterer,
Mietrecht*, 15. Auflage, C.H.Beck Verlag 2022.

Lehmann J/Rettig S, “Rechtliche Vorgaben für Kunden-Online-Postfächer”,
Neue Juristische Wochenschrift, (9), 2020, s. 569-574.

Liebscher T, “GmbHG § 48”, Wulf Goette, Holger Fleischer (Ed.), *Münchener
Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter
Haftung, (GmbHG)*, Band 2, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag 2023.

Mallman R A/Heinrich E D, “Schriftform bei Geschäften im Internet”,
Zeitschrift für Rechtspolitik, (11), 2020, s. 470-473.

Malzer H M, “Zivilrechtliche Form und prozessuale Qualität der digitalen
Signatur nach dem Signaturgesetz”, *Deutsche Notar-Zeitschrift*, (2),
1998, s. 96-121.

Mansel H P, “BGB § 126b”, Rolf Stürmer (Ed.), *Jauernig Bürgerliches
Gesetzbuch Kommentar*, 19. Auflage, C.H.Beck Verlag 2023.

- Müller C, *Berner Kommentar, Obligationenrecht, Allgemeine Bestimmungen, Art.1-18 OR mit allgemeiner Einleitung in das Schweizerische Obligationenrecht*, Stämpfli Verlag 2018.
- Musielaks H J, “Vertragsfreiheit und ihre Grenzen”, *Juristische Schulung*, (10), 2017, s. 949-954.
- Neuhaus K J, *Berufsunfähigkeitsversicherung*, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag 2020.
- Nies G, “Mieterhöhungsbegehren und Schriftform des § 550 BGB?“, *Neue Zeitschrift für Miet-und Wohnungsrecht*, (19), 2009, s. 687-688.
- Nissel R, *Rechtsgeschäftsmodernisierungsgesetz, 2001, Einführung zum Gesetz zur Anpassung der Formvorschriften des Privatrechts und anderer Vorschriften an den modernen Rechtsgeschäftsverkehr*, <ht tps://016a1bd0e3cab9faf1500f1134a3b63d150fda46.vetisonline.com/?vpath=bibdata/komm/NisKoRGModG_1/cont/NisKoRGModG.glud1.gl4.gl42.htm> Erişim Tarihi 30 Kasım 2023.
- Noack U, “Digitaler Rechtsverkehr: Elektronische Signatur, elektronische Form und Textform”, *Deutsches Steuerrecht*, (44), 2001, s. 1893-1897.
- Nomer H N, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Bası, Beta Yayınevi 2021.
- Oğuzman K/Öz T, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I*, 16. Bası, Vedat Kitapçılık 2018.
- Özbilen A B, *Sözleşmelerin Şekli ve Şekil Yönünden Hükümsüzlüğü*, Oniki Levha Yayıncılık 2016.
- Poguntke D/von Villiez M, “Digitale Dokumente und elektronischer Rechtsverkehr im Arbeitsrecht”, *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht*, (16), 2019, s. 1097-1105.
- Preis U, “BGB § 127”, Rudi Müller Glöge, Ulrich Preis, Ingrid Schmidt (Ed.), *Erfurter Kommentar zum Arbeitsrecht*, 23. Auflage, C.H.Beck Verlag 2023.
- Preis U/Schwarz K, “Reform des Teilzeitarbeitsrechts”, *Neue Juristische Wochenschrift*, (51), 2018, s. 3673-3679.

- Probst T, “§ 5 Konsumentenschutz durch Information und Vertragsentbindung”, Helmut Heiss, Leander D. Loacker (Ed.), *Grundfragen des Konsumentenrechts*, Schulthess Verlag 2020.
- Romermann V, “GmbHG § 48”, Lutz Michalski, Andreas Heidinger, Stefan Leible, Jessica Schmidt (Ed.), *Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz): GmbHG, Band 2*, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag 2023.
- Schäfer H, “Vereinsrecht: Einladung zur Mitgliederversammlung per WhatsApp”, *Neue Juristische Online-Zeitschrift*, (45), 2023, s. 1376-1379.
- Schmitz M W, *Die Digitalisierung der gesetzlichen Formen*, (Diss. Universität Passau, Juristische Fakultät), 2021, <file:///C:/Users/Administrator/Downloads/Schmitz_Moritz_Digitalisierung%20(1).pdf>, Erişim Tarihi 1 Aralık 2023.
- Spindler G, “BGB § 126b”, Gerald Spindler, Fabian Schuster (Ed.), *Recht der elektronischen Medien Kommentar*, 4. Auflage, C.H.Beck Verlag 2019.
- Steinbach-Martens D/Prasse C, “BGB § 491a”, Reiner Schulze, Herbert Grziwotz, Rudolf Lauda (Ed.), *BGB: Kommentiertes Vertrags- und Prozessformularbuch*, 4. Auflage, Nomos Verlag 2020.
- Steinbeck A, “Die neuen Formvorschriften im BGB”, *Deutsches Steuerrecht*, (16), 2003, s. 644-650.
- Şenocak Z, “Dijital İmza ve Dijital İmzanın Borçlar Kanunu Hükümleri Açısından Ele Alınması”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 50 (2), 2001, s. 97-135.
- Tercier P/Pichonnaz P/Develioğlu H M, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 2. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık 2020.
- Thalmair P, “Kunden-Online-Postfächer: Zugang von Willenserklärungen und Textform”, *Neue Juristische Wochenschrift*, (1/2), 2011, s. 14-19.
- Wendtland H, “BGB § 126b”, Wolfgang Hau, Roman Poseck (Ed.), *BeckOK BGB*, 67. Edition, 2023, (beck-online, Erişim Tarihi 2 Ağustos 2023).

Wicki-Birchler D/Dobec M, "Unterschreiben von Verträgen im digitalen Raum", *Aktuelle Juristische Praxis*, (3), 2023, s. 278-285.

Winkler K/Teubel J, "RVG § 3a Vergütungsvereinbarung", Hans-Jochem Mayer, Ludwig Kroiß (Ed.), *Rechtsanwaltsvergütungsgesetz: RVG, Handkommentar*, 8. Auflage, Nomos Verlag 2021.

Yağcıoğlu, Ali Haydar: *Model Bir Kanun Tasarısı Niteliğindeki "İsviçre Borçlar Kanunu'nun Genel Hükümleri Hakkındaki 2020 Tasarısı (OR 2020)" Hükümlerine İlişkin Açıklamalar*, Adalet Yayınevi 2021.

Zahrte K, "Rechtliche Anforderungen an elektronische Postfachlösungen von Banken–zugleich eine Besprechung von EuGH C-375/15 (BAWAG/VKI)", *Zeitschrift für Bank- und Kapitalmarktrecht*, (7), 2017, s. 279-284.